

Rapport Nr. 0075

Archeologienota

Ravels, Elzenstraat
Programma van Maatregelen

Inhoud

1	Administratieve gegevens	1
2	Gemotiveerd advies	2
2.1	Aanleiding vooronderzoek	2
2.2	Resultaten vooronderzoek	2
2.1	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	3
3	Programma van maatregelen	4
4	Lijst met figuren	7
5	Bibliografie	7

1 Administratieve gegevens

Projectcode J. Verrijckt		2019-008
Projectcode Onroerend Erfgoed		2019B24
locatie	Provincie	Antwerpen
	Gemeente	Ravels
	Deelgemeente	Weelde
	Straat	Elzenstraat
Kadastrale gegevens	Gemeente	Ravels
	Afdeling	2
	Secie	A
	Percelen	415/F, 419/E en 421
Coördinaten	Noordoost	X: 193840.523674308 Y: 233485.792456747
	Noordwest	X: 193814.671005623 Y: 233510.620129758
	Zuidoost	X: 193746.793514273 Y: 233374.694314446
	Zuidwest	X: 193706.0214641 Y: 233453.73286981
Oppervlakte plangebied		6.076 m ²
Oppervlakte bodemingreep		Ca. 3.120 m ²
Erkend Archeoloog		2015/00053 Jeroen Verrijckt

2 Gemotiveerd advies

2.1 Aanleiding vooronderzoek

De aanleiding van het vooronderzoek is de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen langsheen de Elzenstraat te Weelde (Ravels). Meer informatie over de aanleiding van het vooronderzoek is terug te vinden in het verslag van resultaten.

2.2 Resultaten vooronderzoek

Tijdens het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem kon enkel het bureauonderzoek uitgevoerd worden. Op basis van dit vooronderzoek zonder ingreep in de bodem was het niet mogelijk om met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed op het terrein.

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Ravels, deelgemeente Weelde. De oudste vermelding van Weelde dateert uit 1260. Op dit moment is er sprake van "Welderen". In 1307 is er sprake van "Weelde" of "Welde". Deze naamgeving zou afkomstig zijn van het woord "welle" dat put of bron betekend. Vermoedelijk is de naam Weelde een afleiding van het ontspringen van de rivier de Aa. Op historisch kaartmateriaal is de zuidwestelijke zone van het plangebied steeds bebouwd, de overige delen zijn in gebruik als tuinzone. Op het 19de eeuwse kaartmateriaal is er binnen het plangebied een waterpartij aanwezig. Mogelijk staat deze in verband met de site met walgracht ten westen van het plangebied.. Hierdoor is de verwachting op archeologische sites uit de nieuwe tijd en Het plangebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 30,6 en 31,3 m + TAW. Hierbij is de oostelijke zone hoger gelegen dan de westelijke zone. Ten oosten van het plangebied is de lager gelegen beek, genaamd Straatloop aanwezig. Het plangebied zelf ligt op een hoger gelegen zone op korte afstand van deze beek. Ten zuidoosten van het plangebied is een kleine laagte, mogelijk een oude depressie aanwezig. Wanneer de ruimere omgeving rondom het plangebied wordt bekeken, is duidelijk dat het plangebied zich bevindt op een hoger gelegen dekzandrug. Deze dekzandrug is gelegen op een hoogte tussen ca. 30 en 35 m + TAW en heeft een oost-west oriëntatie. Ten zuidoosten van het plangebied is een lager gelegen valleizone aanwezig (ca. 28 m + TAW). Deze zone omvat de Straatloop, de Moleneindseloop en de Aa. Ten noorden van het plangebied is eveneens een lager gelegen zone (ca. 27 m + TAW) aanwezig met de Geeneindeloop, Langvenloop en Leyloop. Uit bovenstaande blijkt dat het plangebied gelegen is op een hoger gelegen dekzandrug met in de directe omgeving verscheidene kleine rivieren en beken die de afwatering van deze dekzandrug verzorgen. Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het grootste deel van plangebied gekarteerd als matig droge lemig zandbodem met dikke antropogene humus A horizont, sedimenten worden lichter of grover in de diepte (bodemserie Scmz). Deze matig droge plaggengronden hebben een humusdek dat meer dan 60 cm dik is, en dat rust op een begraven profiel meestal een Podzol. Binnen de contouren van het plangebied kan eveneens een matig natte lemig zandbodem met dikke antropogene humus A horizont (bodemserie Sdm) teruggevonden worden. De Sdm plaggengronden zijn matig natte bodems met hoge voorjaarswaterstand. . De zuidwestelijke zone staat gekarteerd als bebouwde zone (bodemserie OB). Doordat er sprake is van een plaggenbodem, is de kans dat podzolbodems bewaard zijn op de droge, hoog gelegen zones klein. Veelal zijn podzolbodems op deze locaties afgetopt en opgenomen in het plaggendek. De zone dicht bij de beekvallei, heeft een grotere kans op een intacte bewaring van de podzolbodem. Op deze locaties werden de gronden vaak opgehoogd. Hierdoor is er veelal sprake van begraven podzolbodems. Gelet op de landschappelijke ligging, langsheen een oude beekvallei, is er een hoge verwachting voor steentijdartefactensites aanwezig.

Doordat er sprake is van een plaggenbodem, is de kans op een intact bewaarde paleobodem (podzolbodem) op de hoger gelegen zones eerder klein. In de lager gelegen zones is de kans groot dat er een goed bewaarde, begraven paleobodem (podzolbodem) aanwezig is. Hierdoor is de kans op het aantreffen van intact bewaarde artefactenvindplaatsen binnen de contouren van het plangebied hoog.

De ruime omgeving van het plangebied kent eveneens weinig archeologische vondstlocaties. Het ontbreken van goed onderzochte archeologische sites wil echter niet zeggen dat er geen archeologische sites aanwezig zijn. De weinige archeologische vondstlocaties tonen aan dat er wel degelijk archeologische sites aanwezig zijn. Ten westen van het plangebied zijn bijvoorbeeld verscheidene sporen en vondsten uit de late bronstijd en vroege ijzertijd aangetroffen. Ten oosten van het plangebied zijn sporen en vondsten uit de ijzertijd en Romeinse periode teruggevonden. Langs de stratenloop zijn vondsten uit de steentijd aangetroffen. Hierbij zijn de archeologische sporensites te situeren op de hoger gelegen delen, de steentijdvondsten zijn te situeren langs de beekvallei. Op basis van de gekende archeologische en historische waarden, is er een hoge verwachting voor sites uit de steentijd, metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen (vroege, volle en late middeleeuwen) toe te schrijven aan het plangebied.

Er werd een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd binnen het plangebied op 9 december 2019 door J. Verrijckt bvba. Tijdens dit proefsleuvenonderzoek was de oostelijke helft verstoord door recente vergravingen uitgevoerd door een kraan met tandenbak. De westelijke helft daarentegen leverde greppels, paalsporen en kuilen op die te dateren zijn in voorlopig twee periodes. De paalsporen zijn mogelijk vol middeleeuws en kunnen mogelijk worden geëxtrapoleerd naar de aanwezigheid van een nederzetting of erf uit die periode. De kuil en greppels zijn vermoedelijk te dateren vanaf de late middeleeuwen. De kuil, welke is gegraven tot aan de kleiige lagen, bevatte twee roodbakkende aardewerkscherven die voorlopig gedateerd kunnen worden vanaf de latere 13^e, 14^e eeuw.

De opdrachtgever plant op het terrein een nieuw woonproject. Hierbij wordt een nieuwe wegenis aangelegd die vertrekt vanaf een aangrenzende, nog te ontwikkelen project. Langs deze wegenis worden 7 woningen opgericht. Zowel de geplande bebouwing, als de wegenis zijn gelegen in het noorden van het plangebied. Het zuidelijke deel van het plangebied zal niet ontwikkeld worden. Verder zal het noordwestelijke deel van het terrein als groenzone worden ingevuld. Alle wegen, wandelpaden en verhardingen hebben een opbouwdikte van ca. 70 cm. De woningen worden op traditionele manier gefundeerd. Hierbij wordt de fundering ca. 100 cm ingegraven (vorstvrije zone).

Op basis van bovenstaande gegevens kan gesteld worden dat eventuele archeologische sites niet bedreigd worden door de geplande werkzaamheden.

2.1 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Na een uitgebreide bureaustudie waarbinnen historische, cartografische, geologische, geografische en bodemkundige bronnen werden onderzocht en teruggekoppeld aan het hedendaagse terreingebruik en de bouwplannen van de opdrachtgever, kan geconcludeerd worden dat tot op heden onvoldoende informatie gegenereerd is om de mogelijke impact van de geplande werken op een eventueel archeologisch vondsten- en sporenbestand aan te tonen.

Gezien de geplande werken zich aan de oostelijke zijde van het plangebied bevinden, en de aangetroffen sporen tijdens het proefsleuvenonderzoek aan de westelijke zijde, zullen bij de werken

geen archeologische sporen worden verstoord of vernietigd. De sporen aan de westelijke zijde zullen in-situ worden behouden. J. Verrijckt bvba adviseert dus geen verder onderzoek en een vrijgave van het terrein.

3 Programma van maatregelen

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek en proefsleuvenonderzoek kan geconcludeerd worden dat er geen vervolgonderzoek noodzakelijk is. Er is met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aan- of afwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed, het potentieel op kennisvermeerdering en de haalbaarheid van eventueel verder onderzoek.

Een doorslaggevende factor in het bepalen of verder onderzoek noodzakelijk is, is de lokale geschiedenis van het terrein. De beslissing om geen vervolgonderzoek te adviseren steunt op de volgende redenering:

- Gezien de geplande werken zich aan de oostelijke zijde van het plangebied bevinden, en de aangetroffen sporen tijdens het proefsleuvenonderzoek aan de westelijke zijde, zullen bij de werken geen archeologische sporen worden verstoord of vernietigd. De sporen aan de westelijke zijde zullen in-situ worden behouden.
- De geplande werken vallen dus niet binnen de aangeduide zone voor vervolgonderzoek, die aangegeven is in het programma van maatregelen van het proefsleuvenonderzoek.

Indien tijdens de werkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht. Deze bepalingen zijn terug te vinden in artikel 5.4.1 van het Onroerendergoeddecreet. Eventuele toevalsvondsten dienen binnen drie dagen na ontdekking gemeld te worden bij Onroerend Erfgoed.

Figuur 1: Toekomstige inplanting¹ op orthofoto² met aanduiding bodemingrepen

¹ Plan angebracht door initiatiefnemer.

² AGIV 2018e

Figuur 2: Inplantingsplan met aanduiding zone vlakdekkende opgraving

4 Lijst met figuren

Figuur 1: Toekomstige inplanting op orthofoto met aanduiding bodemingrepen	5
Figuur 2: Inplantingsplan met aanduiding zone vlakdekkende opgraving	6

5 Bibliografie

BORSBOOM, A. & P. VERHAGEN, 2012. KNA Leidraad Inventariserend Veldonderzoek Deel: Proefsleuvenonderzoek (IVO-P). SIKB